

СТАНОВИЩЕ

Получено на 25.09.15 г.
Вх. № 167 Д №

От Доц. д-р Аделия Илиева Кътова, Институт по фуражните култури, Плевен, член на Научно жури, съгласно Заповед № ИП-07 - 26/05.08.2015 г. на Председателя на ССА, София

Относно: Конкурс за заемане на академична длъжност "Доцент" в професионално направление 6.1. Растениевъдство, по научна специалност "Селекция и семенпроизводство на културните растения", обявен в ДВ бр. 41/ 05.06.2015 г. от ИЦ – Кнежа

В обявения в ДВ бр. 41/ 05.06.2015 г. от ИЦ – Кнежа конкурс за заемане на академична длъжност "Доцент" в професионално направление 6.1. Растениевъдство, по научна специалност "Селекция и семенпроизводство на културните растения", участва гл. ас. д-р *Наталия Христова Петровска* като единствен кандидат.

Кратки биографични данни за кандидата

Гл. ас., д-р *Наталия Христова Петровска* е родена на 27.01.1969 г. в гр. Кнежа. През 1995г. завършва висше образование във ВСИ – Пловдив (сега Аграрен университет) като магистър със специалност "Агроинженер - полевод", а през 1999 г. придобива втора специалност "Растителна защита и торене". През 1993 г. е получила диплом за педагогическа правоспособност от ВСИ. От 2003 г. до 2006 г. е редовен докторант към ИЦ – Кнежа, през 2006 г. защитава дисертация на тема: *"Проучване и подобряване на изходен материал за селекция на царевича"* и придобива образователна и научна степен "Доктор" по научната специалност 04.01.05 "Селекция и семенпроизводство на културните растения" от 29.01.2007 г. От 2011 г. е главен асистент в ИЦ – Кнежа. Ползва писмено и говоримо английски и руски език. Общият научен стаж на гл. ас., д-р Петровска е 12 години в ИЦ, Кнежа. През периода 2009-2014 г. д-р Петровска е взела участие в 14 международни научни форуми, проведени в България и Сърбия. През 2011–2012г. е лектор по оперативна програма "Развитие на човешки ресурси" към ИТС – Плевен – обучение, теория и практика в цветарство и озеленяване. Работила е като търговски представител в „Агроелит – 4 „ ООД – гр. София от 1993 до 2003 г. Завършила е курс за използване на мутационни техники в селекцията на зърнено-житни култури през 2007 г. в Анкара, Турция към Международна агенция за атомна енергия по проект RER5013. Ръководител е на БНО към ИЦ – Кнежа.

I. Анализ на представените от кандидата документи

Документите на кандидата за участие в конкурса са подготвени, съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в Селскостопанска Академия чл. 85 и чл. 89.

1. Научни публикации

Общо публикационната дейност на гл. ас., д-р Наталия Петровска е представена от 45 броя отпечатани трудове, в това число научни: 3 бр. във връзка с дисертационен труд за придобиване на научна степен "Доктор"; 8 за академична длъжност «главен асистент» и 34 бр. във връзка с конкурс за избор на академичната длъжност "Доцент", както и 4 научно-популярни статии. В обявения конкурс за избор на академична длъжност «доцент», д-р Петровска участва с **38 бр.** публикации. От тях **34 броя** са научни статии и **4** – научно-популярни. От научните статии **6 броя** са на английски и **28** са на български език. Разпределени са, както следва: **21** са в репомирани и реферирани научни списания и сборници у нас: *Растениевъдни науки* (8), *Аграрни науки* (2); *Научни трудове на АУ – Пловдив* (3); Сборник от НК на ЛТУ (4), Сборник ЮНК – 90 г. ИЦ – Кнежа (3); сборник на АУ – Пловдив «Екология и здраве» (1); **11** са с международна редколегия: *Field Crop Studies* (2); *Agricultural Science and Technology* (4) и *Science and Technologies* (5); и **2** са в чужбини: "Safe food", Proceedings. Нови Сад, Сърбия (1) и *Banat's Journal of Biotechnology*, Румъния (1). От общо **34 статии** за рецензиране, **33** са излезли от печат и **1** е под печат, с представена служебна бележка. Научната продукция на д-р Петровска е представена, както самостоятелно, така и в съавторство. Самостоятелни са **5 броя** (14,71%), в **11** публикации е

първи автор (32,35%), което общо представлява 16 броя (47,06%) и очертава личните постижения и приноси на кандидата. В колективните трудове, тя е втори автор в 12 броя статии (35,29%), трети автор в 5 броя (14,71%) и четвърти автор в 1 брой (2,94%), но не са представени разделителни протоколи.

2. Цитирания

Научните публикации на д-р Петровска са известни на академичната общност в страната, съгласно представения списък с **33 броя** цитирания на 15 публикации – 100% в статии и дисертации на български автори в български и чуждестранни издания. Не са приложени пълни копия на статиите с откритите цитирания.

3. Участия в изследователски проекти/договори, изобретения, научно приложни разработки, творчески изяви и др.

Д-р Петровска участва в 8 броя изследователски проекти, финансирани от Селскостопанска Академия. От тук произтичат логично и последователно и постиженията – 34 публикации, 2 хибрида, 2 самоопрашени линии, синтетични популации.

Със Заповед на Министъра на МЗХ № РД 12-10/08.04.2014 г. са признати за РХС по чл. 38, ал. 8 от Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни следните хибриди и линии: Хибрид Кнежа 461, Хибрид Кнежа 646, Линия КС 4523 и Линия ХМ 4583. Създадена е и нова синтетична популация на широка генетична основа Екзотик 07.

Създадените научни продукти намират своето приложение благодарение на последователните усилия на д-р Петровска при внедряването им в земеделското производство чрез участие в организиране на производството на високи категории семена; рекламиране на научните продукти в медиите.

4. Учебно-преподавателска дейност:

Д-р Петровска е участвала като лектор в курсове към Център за професионално обучение - сдружение «НТС – Плевен» по специалност «Озеленяване и цветарство, 88 уч. часа теория и 132 уч. часа практика през 2011 г, както и 88 уч. часа теория и 148 уч. часа практика през 2012 г.

II. Анализ и оценка на научни и научно-приложни приноси

Основните направления в научно изследователската дейност на д-р Петровска са свързани с номенклатурната специалност «Селекция и семепроизводство на културните растения», в частност на царевица.

Д-р Петровска е формулирала 12 приноси от своите публикации, разделени в 2 основни групи: с методично и теоретично значение (6), с приложен и оригинален характер (6). Приемам точно представената авторска справка за приносите. Ще акцентирам върху основните и оригинални приноси, със значимост за теорията по селекция на царевицата.

Оригинални приноси с методично и теоретично значение:

- ⇒ Създадени и оценени по комбинативна способност за добив зърно и елементите му са нови високомаслени и високолизинови линии царевица, мутантни линии, получени чрез физичен и химичен мутагенезис, и синтетични популации и са диференцирани за различни селекционни програми: за създаване на нови синтетици, като тестери, или като компоненти за хетерозисна селекция за получаване на хибриди от различни групи на зрялост и направления на използване.
- ⇒ Извършен е корелационен и регресионен анализ и са установени зависимости между добив зърно, елементите му и биометрични показатели при хибриди и синтетични популации царевица, с цел повишаване ефективността на отбора и съкращаване на селекционния процес.
- ⇒ Оценен е хетерозисния ефект на хибриди царевица от различни групи на зрялост. Установени са степените на доминиране в F₁ и типа генни взаимодействия.
- ⇒ Извършена е оценка на стабилността на добива при богата колекция от местни и интродуцирани синтетични популации и са ранжирани според реакцията им към комплекс от условия на средата. Установени са адаптивно ценни синтетици със стабилен висок добив.

- ⇒ Установено е, че при съвместно прилагане на кластерен анализ и анализ на основните компоненти при оценката на селекционни материали от царевица се улеснява избора на родителски компоненти за хибридизация.

Оригинални приноси с научно приложен характер:

- ⇒ Безспорен най-голям оригинален научен принос с практическа насоченост са създадените два хибрида, две самоопрашени линии и нова синтетична популация царевица, интелектуална собственост на ИЦ-Кнежа:

Хибрид „КНЕЖА 461”,

Хибрид „КНЕЖА 646”,

Самоопрашена линия «КС 4523»,

Самоопрашена линия «ХМ 4583

Синтетична популация ЕКЗОТИК 07 – донор на ранозрялост.

- ⇒ Изпитани и популяризирани са биологичните и стопански качества на нов средно ран хибрид царевица Кнежа 453.
- ⇒ Установено е влиянието на генотипа и факторите на околната среда върху биологията на цъфтежа, величината на добива, маса на 1000 семена, хектолитрово тегло, кълняемост и качество на семената на новосъздадени самоопрашени линии, и родителски компоненти на утвърдени хибриди Кн М 611, Кн М 625 и Русе 555.
- ⇒ Установено е, че в генетичния контрол на признаците добив зърно и дължина на кочана при нови високомаслени линии царевица, главна роля има свръхдоминирането на гените, а за брой редове в кочана – непълното доминиране.
- ⇒ Проучен е стопанския и икономически ефект от комбинирания приложени на торене и напояване на царевица за зърно като сравнен две технологии – класическа и нова (торене в неполивна бразда). Установена е по-висока норма на рентабилност с 26% и е доказан по – висок коефициент на използваемост на поливната вода и хранителните елементи при новата технология.

Бележки и препоръки:

1. Да насочи бъдещата си публикационна дейност към научни списания с импакт фактор.
2. Участието в научноизследователски проекти, трябва да е удостоверено с подпис и печат на директор по наука (научен секретар) и да се посочат имената на ръководителите на проекти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Познавам Гл. ас., д-р Наталия Христова Петровска като учен с висока професионална квалификация, която поддържа активна изследователска дейност в областта на съвременната селекция и семепроизводство на царевицата. Резултатите от научите изследвания са публикувани в редица престижни научни списания и са намерили положителен отзвук в нашата научна общност. Регистрирани са значими приноси – оригинални, с методичен характер и научно приложни за обогатяване и оценка на генофонда от царевица, създадени са нови хибриди и синтетични популации от различни групи по ФАО с различни направления на използване. Кандидатът в съвкупност покрива и превишава някои наукометрични критерии от изискванията на ЗРАСРБ и Правилниците за неговото прилагане.

С това становище **оценявам положително** научната, научно-приложна и учебно-преподавателска дейност на гл. ас. *д-р Наталия Христова Петровска* и удостоверявам **мой положителен вот** за избирането ѝ от Научния съвет на ИЦ - Кнежа и ИЛВ - Плевен, на академична длъжност «Доцент» по професионално направление ш. 6.1. Растениевъдство и научна специалност «Селекция и семепроизводство на културните растения».

25.09.2015 г.

(Доц., д-р Анелия Къртова)